

Název studie Priming a stereotypy

Autor posudku Sabina Morawitzová

Celkové hodnocení

Výzkumná studie pojednává o vztahu primingu a stereotypů. Autor se v úvodní části studie věnuje popisu různých druhů primingu a jeho výzkumů v psychologii. Široký vhled do problematiky primingu je vhodně pojatý ve vztahu ke stereotypům a následnému chování. Jiné pasáže se zde zdají nadbytečné (např. agrese). Autor popisuje výzkum nizozemských vědců Dijksterhuis a van Knippenberg, kteří v roce 1998 zkoumali vliv stereotypu vzdělaného a nevzdělaného člověka na výkon při vědomostních testech.

Inspirován nizozemským výzkumem, rozhodl se autor s výzkumným týmem uskutečnit opakovaný experiment, tentokrát v reálných podmínkách. Respondenty byli studenti různých oborů jedné vysoké školy. Na rozdíl od nizozemského experimentu nebyli respondenti předem seznámeni s tím, že se stali účastníky výzkumu. Otázkou je, nakolik je tento postup etický. U výzkumů vzdělávacích metod ve výuce však není nutné podepsat informovaný souhlas, pokud nikomu nezpůsobí újmu. Respondenti se dozvěděli o proběhlém experimentu v následném debriefingu po ukončení experimentu.

Na druhou stranu vnímám jako výhodu oproti laboratornímu testu, že respondentům nebylo prozrazeno, že se jedná o experiment. Ovšem reliabilita a replikovatelnost výzkumu je v případě reálného prostředí (a málo homogenního vzorku) snížena. Výhodou jsou z experimentu získaná „tvrdá“ data, se kterými lze kvantitativně pracovat, otázkou však je jejich validita, tj. nakolik data odrážejí výzkumníkův záměr. Další spornou otázkou, jak byla provedena standardizace dotazníků a operacionalizace proměnných.

Při experimentu přibližně jedna polovina z celého vzorku (N=131) byla ovlivněna primingem na stereotyp vzdělané osoby (univerzitní profesor), druhá skupina na stereotyp nevzdělané osoby (uklízečka). Forma primingu bylo zamyšlení nad charakteristikami a běžným dnem dané profese. Ve výsledcích u jedné vyčleněné (více homogenní) skupiny (N=50) byl zjištěn nepatrný signifikantní rozdíl ($p = 0,016$) u primingu na stereotyp univerzitního profesora. Bylo to u skupiny technicky zaměřených mužů. Vzhledem k malému počtu respondentů ve vzorku však hrozí riziko zkreslení. U ostatních skupin nebyly rozdíly signifikantní.

Experiment byl pro účely výzkumu správně zvolen jako metoda ke zjištění kauzality. Výhodou experimentu obecně je silnější kontrola proměnných. Více tento fakt spíše platí v laboratorních podmínkách než v tomto typu reálného prostředí, kde vstupuje do hry více

intervenujících proměnných (např. rozdílný stupeň přípravy na test, různá míra stresu před písemným testem, poznání některých respondentů, že jde o experiment).

Oceňuji nápad vyzkoušet „ekologickou validitu“ nizozemského experimentu, nakolik je možné generalizovat výsledky výzkumu v reálném prostředí. Ve studii však nenacházím výzkumnou otázku a hypotézu. Postrádám také konkrétnější vysvětlení, v čem by mohlo být opakování experimentu v reálných podmínkách přínosné. Podle autora by se mělo jednat o ověření síly a robustnosti nizozemského testu. Došlo však ke změnám oproti původnímu zadání. Například stanovení profese reprezentující nevzdělanou osobu je změněno ze sekretářky na uklízečku. Test nebyl ze všeobecných znalostí, ale z konkrétních naučených znalostí na písemný test z psychologického předmětu.

Oceňuji snahu výzkumného týmu nežádoucí proměnné různými způsoby eliminovat a přiblížit se podmínkám původního experimentu. Také snahu motivovat respondenty k vyplnění dotazníků (+5 bodů). Popis designu se jeví srozumitelný. Nenalézám však jasněji definovaný důvod výzkumu a také postrádám v diskusi konkrétněji popsání možnosti aplikace výsledků experimentu.

Silné stránky (za co chválit)

- Nápad vyzkoušet experiment v reálných podmínkách
- Obsáhlý teoretický úvod včetně zdrojů
- Srozumitelný popis designu
- Focus group při vytváření designu
- Snaha eliminovat intervenující proměnné

Slabé stránky (náměty na zlepšení)

- Chybí výzkumná otázka a hypotéza
 - Nedostatečně homogenní a reprezentativní vzorek
 - Nízká vypovídající hodnota studie
 - Chybí informace o standardizaci dotazníků
 - V diskusi je nedostatek informací o aplikaci dosažených výsledků
-

Otázky pro autora studie

1. Jaký byl konkrétní cíl studie?
 2. Bylo cíle dosaženo?
 3. Lze výsledky výzkumu zobecnit?
-

-
4. Jak proběhla operacionalizace proměnných?
 5. Lze srovnávat vybrané skupiny?
 6. Jak došlo v výběru právě tohoto vzorku?
 7. Je to reprezentativní vzorek pro celou populaci?
 8. jaká je aplikace výsledků výzkumu?
-